

Huismussen nestelend in hooibalen

Afbeelding 1. Hooizolder met hooibalen met nestopeningen van de Huismus. Achterberg, 26 april 2024 (foto: Wiegert Steen). *House Sparrow nests in hay bales in a shed.*

Wiegert Steen & Jan Schoppers

Huismussen *Passer domesticus* zijn echte ‘cultuurvolgers’. Ze vinden beschutting, nestplaatsen en voedsel in onze huizen en tuinen. Het zijn sociale dieren die in los kolonieverband broeden. Huismussen zijn zeer honkvast. Ze gebruiken het nest en de directe omgeving het hele jaar rond en doorgaans elk jaar opnieuw (Cramp & Perrins 1994). Nestlocaties variëren sterk. Nestelen onder dakpannen is natuurlijk bekend, maar eigenlijk voldoet elke holte of spleet bij bebouwing die groot genoeg is voor een nest en niet toegankelijk is voor roofdieren zoals Katten *Felis silvestris catus* of ratten *Rattus*. Ze broeden daarnaast in nestkasten, achter regenpijpen en soms in dichte begroeiing tegen een gebouw aan of in ooievaarsnesten (Indykiewicz 1991). Ze maken hierbij een slordig nest van takjes, stro, veertjes en dierenharen.

Toch lijkt het erop dat Huismussen ook zelf in staat zijn om een geschikte nestholte te creëren. Tijdens een gemeentebreed onderzoek naar nestplaatsen van de Huismus in de gemeente Rhenen Ut, in het kader van een soortenmanagementplan, werden namelijk verschillende nesttunnels

vastgesteld in hooibalen van een hooizolder in Achterberg (afbeelding 1 en 2; Steen 2024). De nesttunnels zaten precies allemaal op de grens tussen de verschillende hooibalen in, dikwijls op het snijpunt van vier balen. De bewoner van de boerderij gaf aan dat de hooizolder in 2010 was gebouwd en dat de hooibalen eigenlijk direct door Huismussen werden gebruikt. Hij kon ook vertellen dat de nesttunnels door de mussen zelf ‘gegraven’ waren. Het was onduidelijk hoe succesvol de nesten waren. Tijdens het onderzoek in 2024 waren niet alle nesttunnels bezet. Er waren continu acht tot tien roepende mannetjes aanwezig bij de ingang van de nesten. Het ging hier om 12 nestgangen aan de zuidzijde en 10 nestgangen aan de oostzijde. De noord- en westzijde waren door de eigenaar dichtgezet met gaas vanwege hooi en poep dat op de grond viel. De eigenaar van de hooizolder houdt de nesten in stand en het hooi wordt daarom ook niet meer gebruikt.

In het proefschrift van Kees Heij (1985) staat een zelfde geval beschreven met foto, uit de periode 1976-82 in Rotterdam ZH. Het ging hierbij om een hooiberg van een kinderboerderij in de wijk Schiebroek. Hoewel de broedgelegenheid hier aan alle kanten gelijk was, bleek dat er gemiddeld

14 nesten aan de zuidkant zaten, tegenover respectievelijk 5, 4 en 3 aan de noord-, west- en oostkant. De nesttunnels zaten hier ook op de grens tussen hooibalen en werden ook door de mussen zelf gegraven tot een horizontale diepte van 30-50 cm. Ook werden een aantal kleinere gaten als slaapplekken gebruikt. Inmiddels zijn de Huismussen daar verdwenen net als op vele andere plaatsen in de stad.

Verder waren er uit Nederland geen vergelijkbare gevallen bekend. Ook Cramp & Perrins (1994) en Glutz von Blotzheim & Bauer (1997) noemen het niet. Via verschillende sociale media platformen en via de website en nieuwsbrief van Sovon werd gevraagd om waarnemingen van in hooibalen broedende Huismussen. Dit leverde een aantal reacties op. Zo werden er broedende Huismussen aangetroffen in hooibalen op een hooizolder in vakantiepark Europarc te Otterlo Gl (afbeelding 3; MO, CT en GV). Daarnaast kwam er een melding van broedende Huismussen op een hooizolder op een kinderboerderij in Papendrecht ZH (TB). Er werden enkele meldingen doorgegeven van broedende Huismussen op boerderijen, zoals een boerderij in Coevorden Dr (LR), waar afgelopen 3 jaar enkele paartjes hebben gebroed in hooibalen. Bij twee boerderijen in Zeewolde Fl werd ook broeden in strobalen vastgesteld (JV). Daarnaast werden broedende Huismussen in daken van stro vastgesteld, o.a. in Oirschot (CF & TH). Als het

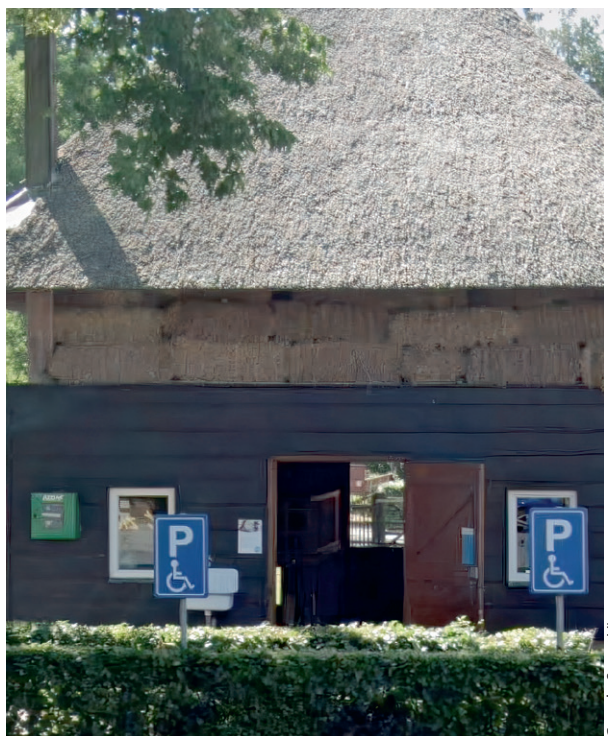
dak wat verweert, is het voor Huismussen mogelijk om een nest in de strolaag te maken. In deze gevallen was het helaas onbekend hoe lang de Huismussen er al broeden, om welke aantallen het precies gaat en of de nesten succesvol zijn.

Een laatste melding kwam uit Vorchten Gl (AH) waar in 1991 een rij hooibalen (100 x 45 cm) werd opgestapeld in een jaar eerder gerestaureerde kapschuur om de zolder droog te houden (afbeelding 4). In 2023 groeven Huismussen hier nestgaten, waarin ze 's nachts verbleven. In 2024 was er een vermoeden dat er broedpogingen waren, maar dat kon niet worden bevestigd. In 2025 hebben zeker zes paar Huismus in de nestgaten gebroed en jongen grootgebracht (afbeelding 5). De diepte van de nestholtes betrof 20-25 cm. Op het erf broedden in totaal ca. 15 paar Huismussen in diverse soorten nestkasten (incl. 6 in hooibalen).

De ontvangen reacties laten zien dat Huismussen vaker in hooibalen broeden dan gedacht. Ook buiten Nederland zou dit een algemeen fenomeen kunnen zijn, gezien een melding van Huismussen die nestelen in hooi- en strobalen bij meerdere boerderijen in Spanje (JZ). Hoe succesvol de 'hooibroeders' zijn is nog wel een onderzoekje waard. In ieder geval lijken Huismussen te profiteren van het feit dat de hooiberg/mijt uit nostalgisch oogpunt weer aan populariteit wint.

Afbeelding 2. Roepende mannetjes bij nestingen. Achterberg, 26 april 2024. *Male House Sparrows sitting next to the nest entrances.*

Afbeelding 3. Kapschuur met hooibalen en nestopeningen van de Huismus. Otterlo, juli 2022. *Another example of hay bales that were used by nesting House Sparrows.*

Afbeelding 4. Kapschuur met hooibalen en nestopeningen van de Huismus. Vorchten, 14 juni 2025. *Stack of hay bales in a large shed with House Sparrow nests.*

Afbeelding 5. Nestholte met jongen gevoerd door vrouwtje Huismus. Vorchten, 14 juni 2025. *Female House Sparrow feeding nestlings in the nest entrance.*

DANKWOORD

Deze bijdrage was niet mogelijk zonder de informatie van een aantal mensen. De familie van Roekel uit Achterberg voor de informatie over hun hooimijt. Aanvullende meldingen kwamen van Adrie Hottinga (AH), Lennart van Rees (LR), John de Vries (JV), Cornelis Fokker (CF), Toon van Haren (TH), Jo van Zanten (JZ), Tim Breur (TB), Carola van den Tempel (CT), Martin Ottens (MO) en Gideon Freeman (GV). Limosa-redacteur Romke Kleefstra voorzag deze bijdrage van commentaar.

LITERATUUR

- Cramp S. & C.M. Perrins 1994. Handbook of the birds of Europe the Middle East and North Africa. The birds of the Western Palearctic. Volume 8 (Crows to Finches). Oxford University Press, Oxford.
- Glutz von Blotzheim U.N. & K. M. Bauer 1997. Handbuch der Vögel Mitteleuropas, Band 14/I Passeriformes (5. Teil). AULA-Verlag, Wiesbaden.
- Heij C. J. 1985. Comparative ecology of the House sparrow *Passer domesticus* in rural, suburban and urban situations. Offsetdrukkerij Kanter B.V., Alblasterdam.
- Indykiewicz P. 1991. Nests and nest-sites of the House Sparrow *Passer domesticus* (Linnaeus, 1758) in urban, suburban and rural environments. Acta zool. cracov. 34: 475-495.
- Steen W.A. 2024. Soortenmanagementplan gemeente Rhenen. Bureau Viridis, Culemborg.

Wiegert Steen, Bureau Viridis, Randweg 30, 4104 AC Culemborg; wsteen@bureau-viridis.nl

Jan Schoppers, Sovon Vogelonderzoek Nederland, Toernooiveld 1, 6525 ED Nijmegen

House Sparrows *Passer domesticus* nesting in hay bales

In the spring of 2024, House Sparrows were found nesting in hay bales in Achterberg. Nesting cavities were dug by the birds themselves, and were already present in the bales for about ten years. Nesting in hay bales is rare in the Netherlands and probably also in the rest of Europe. We only found one description of House Sparrows nesting in hay bales in the city of Rotterdam in 1976-82.

Via online requests we collected other observations of House Sparrows nesting in hay bales, six nesting attempts in hay bales and one in a thatched roof. Hay barns are becoming more popular again because of their nostalgic appearance and can offer new breeding opportunities for House Sparrows.